

Ulzō āndaji Em. Štāler. Tuomiji A. Štāler.

Tuom adres: Jelgavā, Annas ielā, N:r 14.

Pikstōt sāl Īz.

Āigakerrō "Livli" Subsidōb "Helsingin Akateeminen Heimokl".

Novembōr

Tuoi āigast

Jumal alastimi. mal tieb.

Mingi um sin jelami, kis
Ku mēg entš siedo lugud? U se um jelami
patud kaibōm, um patud sizal, aga Jumal ala-
ta jōva ja ōigi, stimiz sizal? Vondzi sa vōid
nei ku ta āndab vōlda, az sa ūod ka Jumal
māddōn patud an- elastimizōst jagu sānd.
dōks ja tieb mē- H. K. Erviō.
di pūdōks amsti
ābjōvsti tye tie- Sygži.
gist.

1. Jān kēra 1:9. Lēd lied tagan māzō vierōb -
Nānt tāvaz kubbō klierōb.

Jumal um alstli. Tām ala- Ne pūd, kis voltō allōd,
stōm um sūr. Amad māilma pa- Ne paldin ātō pallōd.

tud se vōiks kattō. Se um ka
Jumal tāmi. Ja mēg vōim kītō,
ku se um kā roust tāmi. Sel-
liži um vāggi veitō mād vai-
lō, kis āb tāks Jumal ala-
stōmt entšōn sādō, kis āb
tāks touvōz lādō. Aga u ne
amad, kis siedo tābōd, ka si-
nō ykškōrd sādōd? Ab sātō.

Jumal sōns kītōb māddōn, ku
nēdi um veitō, kis siedo ādōst
riekkā liēdabōd, kis vīb Jumal
valdō. Ja ku mēg yrgōm kyzzō,
miks pierast nei um, siz mēg
liēdam set yd āinagiz vastō
kītimiz: Rīsting tāks kyl Ju-
mal jūr sādō, aga entš patist
ta āb tē laggō ja nei touvō
riek ĩeb tāmmōn vizzō.

Jumal jūrō vīb yks riek.
Se um patud andōks sēmiz riek
ja se lāi lōb Jēzus Kristus,
yl' Golgata māg. Aga az mēg
āb kaibōm entš patidi, mēg
āb vōimō ka nānt andōkst sē-
dō. Se um ama lālam kūoz sie
riek pālō. Ristingōn āb ūo
kievam siedo tapartō, ku ta āb
ūo midagist Jumal jedsō, ku
tāmmōn yd um Jumal alastimia
zōs entšōn varrō votsōmōst.
Aga Īzand ābtōb tmmōn tāša.
Tām joudkōks ta vōib entsta
pūdōks tiedō, entsta selliz
nāgtō, mingi ta um. Se joud
lib tāmmōn, ku tām jelamiz
kyzzimi lib: mis um minnōn
tlemōst, ku ma pāstōt sāks?
Siz mēg lām Jumal jūrō ni
ka entš patudōks, aga mēg āb
vōim jemin nāntkōks touvōz
sādō, set mād tāmi amast syda-
mōst ni um, koks ta āndōn
lōb Jēzus Kristus nānt māddōn
andōksōks ja tiēd mēdi pūdōks
amast ābjōvast. Ja siedo Ju-

Riek.
Riek um minnōn
jālgad allō, vel
um lēmōst minnōn
Iza kuodud pāl.
Ma lekš
Ja set lekš
Kyl pānizōks,
Kyl jōvaks.

Ma lekš
Ja set lekš
Kyl pānizōks,
Kyl jōvaks.

Ja kyl ka
Uidō tyledkōks,
Ja kyl ka
pietaj' kielkōks.

No, u ma nei
Sāb Iza Kuodiz,
Ku pat sizal ma
Vel um kuodiz?

Āb sā, āb sā!
Nei āb vōi dādō.
Selliz set vōib
Ellō sātō.

Až tāb Iza kuodiz
Sādō tuodstiz,
Siz lāb pattō
Jara jettō,
Ja set tuod jūr aijō
Ja ka patist laggō.

Visk sa jara,
Mis set vōid,
Mis um pat ja
Mis um uid,

Siz set Iza
Kuodiz säb
Az Izan külijiks
Ma Ieb.

Ja siz entš äbpüdöd
Jälgadöks ma
Jetab sie patliz
Mäilma ka.

Mäg entš püolstö tarmöm
"A k a t e e m i n e n H e i -
m o k l u b i" üd juondön pä-
gin' joudö sür tye jürö nei
natsional azas, kui ka müs
tyes ja pälam äb unnö med'i
andi ka jeddöpädön jara.

G u s t a v - A d o l f .

Pētš.

Livlist virgöböd!

Sür römökks tuom vötiz
vastö tiet, ku periz äigal
Väntas um eitöt "L i v ö d
It Vänta jag", kien paldin'
um jöva 25 itlist. Se um sür
sam jeddöpän' mäd rou natsional
jeddöpän' lémizös.

Lüotömöst, ku Väntas set yd
livliži äb üo ja, kis vel it-
sö äb ütö, sönö entšta kera-
töböd sizzöl ja panböd ka
entš käd mäd rou tyen jürö.
"Livöd It Vänta jag" um nüor'
ja nüorstö, kien um alz jemin'
energijö, vöimö jega körd jemin'
vodlö äb ku vanast. Sie pie-
rast lüotöm, ku "Livöd It Vän-
ta jag", kien juondijiks um
tulli livli izand K. Steffen-
berg, entš sürdö tyedö söita-
böd tiedö ja Vänta lib tul-
bö's tuoi livlist rou tye
tsentör pierrö Livö randö.

Pägin' joudö tulbö's!

"Livöd Söbrad It Letmääl" táb
andö äiga rāntöd 1933. äigastön
livö kielsö. Äiga rāntös liböd
muinist ja paldinäigalist liv-
list ristöb nimud ja rānda
kiel kerad. Äiga rāntöz maksab
Ls 1.- ja Ls 2.-.

"A K A T E E M I N E N
H E I M O K L U B I", Helsinki,
kis mäddön äbtöb "Livlizt"
ulzö andö, tämnäigast 2. okto-
börs um nustön üd juond. Van-
möks pandöt izand stud. Hannes
S a l o v i u s, keratijiks -
izand stud. Väinö K y r ö l ä,
kuod-izandöks - magistör Jouko
P a a v o l a, kuod-jemandöks -
neitst stud. Naimi L e h t o,
ja perimicköks - se iz muini
- izand stud. Niilo O j a n -
p e r ä. Ofitsiel nim klubön ni
um "A k a t e e m i n e n
H e i m o k l u b i".

Üz juond tul' 23. oktobörs
kubbö, kus par' sätöm amad
l i v l i s t ö n ja mäd tuoi-
mön pägin' tierridi.

Tämnäigast novembör kūs sai
300 äigastö, kunts tädöl pandöb
rüotsöd (zviödörd) könig Gustav-
Adolf küoliz. Ta suodal vail
katuolöd ja lutard vol' lutard
juondiji ja, Lytsen (äb kui kou-
gön Leiptsigöst Saksamäl) jüs
6. novembörs taplös, sai grumani-
kist loptöt. - Siesö rüotslist
suoda vägsö vastö katuolödi
vol' ilmö suomliži ka rousti
Eestimäld, Idamäld (Vidzeme) ja
Kurmäld. Suodiksös vondzist vastö
dēniči, Gustav-Adolf vötiz krie-
vödön Karalistmä, Ingermä ja
Keksholm tagiz. Septembörs 1629.
ä. ta vötiz entš kädö Eestimä,
Idamä ja Kurmä.

Vöigö Austrij pēliz kädöön
Baltij miernaigas vastö piddö
ja tagiz pikstö, Gustav-Adolf
leks Vallensteinön Strälsundöl
abböl, kubsö Saksamä protestantö-
döks ja frāntsödöks ja viz
Saksamäl 15000 miestö, kus ta
4. jūlijs 1630. ä. par' näntön
ulzö astam ja vastö Austrij
kēzart 30 äigast suodas suodik-
söm.

Martpāva ödög.

Muinist äigastiši Martpāva
ödög sai pidtöt tuoistiz, äb
ku paldin'. Siz jöva par' nädil'i
jeds sieda akizt növtöm, kui
ja mis Martpāva ödön parimstöz
tiedö. Ama jedsö sai puosöd
vaild ulzö votstöt ama luokö
ja ama knas dantsiji - piskiz
ybiz ratstajiks. Piskiz ybiz k
kaggöl vol' tiedöt pitkist volg-
sti ja äronöks ymmar umböltöt.
Küorad piskiz ybizön voltö vai-
mid tutkamödöks, tiedöt nägöst;
rangöd voltö küldötöt, rangaz
varz nägi ja tabar linast. Pälö
tämmön vol' lagtöt vālda palag,
jara puskantöt paindöt evil'
sasködöks (rävintöt evil' kildö-
döks), ja pientö kiela kaggöls.

Sür ybiz kändajiks sai ulzö
votstöt ama veggi pois. Sür
ybizön voltö skedöd löb sörmöd
ja juondiji rabiz ydö kabal
skedödöks y' dēl', mis vol' sür
ybiz sälgaks.

Bokadön särad voltö ka pit-
kisti volgsti vāndtöt ja bokan

entsõn vol pälõ lagtõt jara
puskantõt palag. Siz Mart pã-
va õdõn puosõd amad tultõ
kubbõ siezõ kärõndõ, kus "mar-
tõd" sait tiedõt, klerist käs-
kõdõn pãmist puold pälõ ja
partõ liekõ pãlgõd sũrd abbõn-
dõks silmad jeddõ, ja lekstõ
kãrandst kãrantõ.

Ama jedsõ leks kiltiji min-
giz marsõks, siz piskiz ybiz
ratstaji, siz sũr ybiz kanda-
ji ja parizõks bokad ja amad
dãntsist ja teitõ kyla rouvõn
jegas kãrands nallõ. Perimiez
nustiz nãntõn jeddõ putdi,
voltõ, raza kakidi, vozzõ- ja
kaldi. Ku ne nei voltõ lõb-
bõ kãnõd mingist kaks kymdõ
kãrandtõ, siz ne tultõ tegiz
ydo kãrandõ kubbõ, kus lõ-
listõ, kiltistõ ja mãngistõ
uomõgt sãnõ.

Klũkõdmãg.

M i n t õ u r õ z l i -
v õ r o u, luggõs mäd ainagist
ãigakerrõ, kis sydab mäd mõtkidi,
um uskõmõst, ku mæg äb küolõm.
Paldin maddõn entsõn um, laz kyl
piski, kãratõt sõna, se um, mis
"Livil" maddõn tũob. Se sõna um
kui ezmi pešlinki kievad, kis
tietõb, ku lem aiga um jõva
jũsõ. Se kitõb maddõn, ku mæg
lomõ livlist, se kitõb, ku mäd-
dõn um sũr tye jedsõ - nustõ
ylzõ entsõn reu. Mæg uomõ tye
rouz, mæg tiedam, kui um ruõikõ-
mõst kievad tiedõ tyedõ ja tie-
dam, kui sũr um rõm tiedsõ tye-
dõ ja lũotõs, ku siestõ lib
mingist jõvamt. Sellõ rõm laz
volgõ maddõn ka kubs tyedõ
tiedsõ.

Algõm kãrtam, ku mäd tye äb
lã nei jeddõpõdõn, kui mæg mõt-
lõm. Aga set se äb tie vigdi,
kis mittõ midegõst äb tie, kis
lãiskandõb. Äb se võta võim,
kis midegõst äb tie, aga puol-
gõb set munt tyedõ. Äp, võimõ
sãb set se, kis serk sãlgast
kaizi, entsta äb armakstõs,
akub lãlam tyen jũrõ ja sie-
da vĩndab aga tegiz sadab.
Siepierast algõm rõkandõm pãgin
aga yrgõm tiedõ tyedõ, mis an-
dab jõvvõ villõ.

Nũord ät tulbiz aiga tõu,
siepierast kazatõm livõ rouvõn
nũori, kien livõ rou ja tam
kõl volgõ tõurõz ja armaz. Ky-
lam mæg jõvvõ siemtõ, laz mäd
tulbi kazam sãgõ jõvvõ villõ -
natsionalõ vaimõ. Maddõn um an-
damõst mäd nũordõn mũostamist,
aga sellist mũostamist, mis äb
vi nãnt rou jũstõ kõgaz. Äz
mäd rou nõtkõmõd, kien lib
mũostamist, äb klerõt rouvõn sãl-
ga vastõ, siz tämmõn lãb ka

jõvist.

Mäd muinist ät võttõnõd
kãlmiz yno piga tikkiõ rou
rikuz, mäd kultur um küolõn
nãntõn yno. Aga siestõ mæg
äb võimõ kãdud tye jũstõ
jara laskõ. Maddõn um lieda-
mõst entsõn natsionalismõ ka
vel paldin, kis laz mēdi
pidag kubsõ ydo kabal.-

Piški pešlinki.

E s t i Riigikogu sai 26.
novembõrs klõkstõt, Peris pãu-
si sai Eesti väliskõn Andtõt
izki tãudvõimi yl valst bu-
dzet kõrdõtimiz, entsõn mäl tie-
dõt kõp ulzõ vimiz jelabõks
tiemiz, äb-tye jara pikstimiz,
krõnõ kursõ voidamiz, võikslõ
vastõ jelamiz tõurõm.

Kuordõ-sũo silmadmũodõ.

(L. Kampenhauzen pierrõ).

Äb või kitõ, ku vana Pē-
tõr Pekki volks jẽngõd nãji.
Sellõzi tũolõzi kitõmizi yl
tõntõd ja mingist äb mingist
jẽngõd nẽmiz ta suggõ äb
pan tãdõl. Ta entsõn pãdõ yl
sellist azad sugid äb mũrda.

Ku laplist, jeddõpõdõn tã-
gizpõdõn kãdsõ, kaks kõrdõ ai-
gastõs tulbõd tam kãrandstõ
piddõz, ta külõb nãnt kãdst
im azdi, siz ta muidlõs vie-
dab laiga sou entsõn vanast,
murgist pipstõ, kis pãgin ai-
gastidi smektõt um lend- pi-
ga taga mustaks. Tämmõn irmõ
äb õo mittõ sugid.

Ku ta yezõ vimõ ja tou-
võ aigiz mõtsas entsõn kaddõnt
aga tegiz sudist laigald
aitõt põddõrd karjõ kubbõ
võtsub, ta kunaä äb pũt tõn-
tõdõn, äb ka ruja jẽngõdõn
vastõ, yl mis laplist nei
jennõ tiedabõd nĩzõ, ka nẽ-
di küolõrdi, kis, ku tõvaz
pũgõb, rãukõs ailõbõd yl pũ
ladad, ta äb õo sãnd kunaä
nãdõ.

Äb tämmõn, äb ka Sven
Ivarsonõn, tam vana sõbran,
kis mingist pilgõmõd tãmstõ
kougõn Rũots puol entsõn pis-
kis kãrandõs jelab, äb õo
irmõ sellõzist küolõnist.

Ku, mis saggõld tulab jed-
dõ, molmõd sõbrad ja Ebba,
Põtõr Pekkiz nai, istabõd
amad kũorõkst kũziz zẽdõl
pälõ, punizõks mãltõt, blekist
tiedõt tubanaigas, jũodsõ
sũrd, kãrabist lõidist tulist

kaffet, äb üo rökstõ pägin kultõ. Kougis puoj mäl risting äb tä pägin rökandõ. Säl rouz rökandõbõd veitõ, lougõ möt-lõs ja rökandõs ne kunad keizi äb lagtõt. Vol' lem sõv õdõg, no säl pälõb päva vel yllõ touvõ allõ. Pētõr, Ebba ja Sven istabõd vel tuban aigas küziz zedõl pälõ. Nänt jälgad jüs magub Allik - pystlimist kuoradõks Lapmā pin. Tämmõn äb üo paldin mingist tyeedõ, põddõrd sýebõd päikal säl iz lezgõl - amad kubsõ. Ta aamlõb etab entsta pitkaliz ja ieb maggõm.

- Tä m sõbra Siri pitka kõ-raks lündõd pin äb üo täsa. Ta um entst perimiekõks, käd-kyndõ äigast vannit Olaks, länd lum kanad meða pälõ sūrõ, lai-õõ samal suozõ, kis yrgõb säl yz mõtsa tagan ja läb kõgaz.

"Kus set se Ola ieb?"

Kitõb Ebba, sukkõ kuddõs. Pētõr Pekki võtab sām kaffet, panab lõida jara ja viedab abud ylzõ (nutab abidi):

"Poiski lib kyl veitõ ki-kiði lieudõn, ta lib siz kyl ristõ yl' sūo länd yllõ ja ja tuois puols tegiz votsõn. Siest," ni ta vantlõb Sven pälõ, "kõrad etamiz äigal kikið pidabõd entsta sūonaigis sang-dis mõtsis. Nuord lündõd atõ vel piskist, säl ta táb votsõ vandí kikidi."

Sven, vana vrütšli, nõtkastõb pädõ ja miriksõb abbiñz. Aru sadõ võib set sõndi: "Novalkad õkõd!"

Ebba panab kudtõb suka rip-põ: "Mis sa säl rökandõd, Sven? Nä, nä, ma tiedab, o, Jumal, ne atõ vizzõ kazzõnd akatõkst. Laplist kitõbõd, Stallo, se toñt, tieb entsta lum kanaks, ailõb sãld yllõ ja nei vīb medamie samalõks ylõ kazzõn kuoõz pälõ, kus vajub."

"Lopta ni tsabintõ, laz umi-tõgõd laplist rökandõgõd, ku ne tabõd. Mäl Ola äb kã ezmist kõrd sūosõ. Ta tiedab amdi kuo-zidi, kust um kartamõst, nei iz jõvist, kui mina. Ja, perizõks, Siri tundõb nēdi ka. Yl' samal, mis um akatõkstõn pälõ äb sã mittõ pin ka yllõ. Sieda ta jõvist tiedab."

Nei ku Siri nim sãb mädõl-tõt, sãb Allik - Lapmā pin vir-gõ. Ta nuzõb ylzõ, küldõb vaim-stiz ja vantlõb entst kovald silmadõks amzi puolõ. No ku ta nãb, ku Sirist äb üo kuonnõ, ta laskub tegiz maggõm.

Kuolm vannõ pälõbõd vägiž. Jega yks mõtlõb entst mõtkidi. Päva tulab räzin yd ye riek-kõn lezgõl ja luod allõ tõ-

vaz ieb punizõks. Yd kõrdkõks iekõb Allik ylzõ. Ta pälõb päi-kal ja vantlõb äblikkõs mõtsa puolõ. Ta nõrzõb vägiž. Tam ariks nuzõb sãlga pälõ pystõ. Mided äb üo nãdõb.

"Allik," nutab Ebba, "mis sinnõn um?"

"Säl tulab ju Siri", kitõb Pētõr, "ni lib Ola ka pakand kuonnõ tãgiž."

Ja tuod pierast. Ailõs, nei ku vienub, tulab lündõd pin jürõ.

Ni ta um jõva tässõ.

Kuolm nēla samtõ tuba jüstã jara ta ieb paikõl ja vantlõb amad pälõ. Ta äb lik suggõ, neme pūdõn ja vantlõb amadõn silmõz äblikkõs.

Allik pikstõb itkõs tabar rebad vaizõ, yrgõb koukõ ja verzõs pugub zedõl ala.

"Allik, u sa uod jãmp?"

U sa äd tund jemin' Sirist?

Mis kyl sinnõn um?-"

Se Siri - nã, kus ta sai?

Ta um jedspen! Jedspen!

Paldin' ta vel vol' tässõ.

Ta äb üo mõtsõ ailõn, äb ka tubbõ. Ta umitõgõd um jara kad-dõn.

"Jara kaddõn", kitõb Sven.

Ta nuzõb lougõ ylzõ ja viedab entst silmad vel jemin' gir-balistõks.

"Tul, Pētõr, ni mēg lãmõ suo-zõ."

Ja rüoikõs, nei pakand, kui set ne võibõd, molmõd mied asta-bõd sūo puolõ. Ebba ka. Pierrõ ydtõ stundõ ne tuittõ sūonaigõ ulzõ.

Piski, löbbõ nãdõb ämar um jõva jüsõ. Puojmäl yed sõvvõ at sieldõd. Vägiž pälõs läbõd amad kuolm suozõ. Yl' sūo samal ne äb sõitat jemin' nei jõvist lãdõ. Ne vantlõbõd vaimstiz viz-zõ kazzõnd akatõkst pälõ, laz võigõ aigstiz nãntõn ymmar lã-dõ. Munda kõrd, paikõl iedsõ, ne etabõd silmad ama koufi lagdõ sūon yllõ ja küldõbõd, u äb volks midegõd kultõb.

Allik, kis pierrõ Siri jara kaddõmõst äb karta jemin', juok-sõb jedsõ. Ta ieb paikõl. Ta liktab kuoridi, klerõb pã ydõ kylgõ - ja ulastiz ailõb jeddõ-pedõn, mis nãgtõb, ku ta um tergil yl' jõva aza.

Sven ieb paikõl. Ta akub Pē-tõrõn kãd jürõ vizzõ ja nãgtõb kãdkõks kuodõn jeddõpedõn.

"Säl, sãl!" nutab Ebba. "Se um Siri! Ta ulub! Ma sieldõ kü-lõb!"

Ja nei pakand, kui set pids piemdist samalt võib lãdõ, rüoi-kõbõd ne amad kuolm ullimiz mära pierrõ. (Jatk müreid.)